

**TA'LIM SUBYEKTLARI: MAKTAB VA OILA HAMKORLIGIDA
BOLALARNING IJODIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISH
METODIKASI**

Muallif: Karimova Maxfuza Isomiddinovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

“Pedagogika nazariyasi va tarixi”

yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktab va oila hamkorligining bolalarning ijodiy faolligini rivojlantirishdagi o'rni, ta'lim subyektlari o'rtasidagi o'zaro munosabatlar va integrativ metodik yondashuvlar ilmiy asosda yoritiladi. Tadqiqotda oila–maktab hamkorligi modeli, ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari hamda ijodiy muhit yaratishning amaliy usullari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ijodiy faollik, ta'lim subyektlari, maktab–oilal hamkorligi, kreativlik, psixologik-pedagogik yondashuv, ijodiy muhit, STEAM, metodika, innovatsion ta'lim, loyihaviy o'qitish

Аннотация: В данной статье раскрывается роль сотрудничества школы и семьи в развитии творческой активности детей, анализируются взаимодействия субъектов образования и интегративные методические подходы. Исследование включает модель семейно-школьного партнерства, психологико-педагогические механизмы формирования творческих способностей и практические методы создания творческой образовательной среды.

Ключевые слова: творческая активность, субъекты образования, сотрудничество школы и семьи, креативность, психолого-педагогический подход, творческая среда, STEAM, методика, инновационное образование, проектное обучение

Abstract: *This article analyzes the role of school–family collaboration in developing children’s creative activity, highlighting the interactions among educational subjects and integrated methodological approaches. The study examines a school–family partnership model, the psychological-pedagogical mechanisms for fostering creativity, and practical methods for creating a supportive and creative learning environment.*

Keywords: *creative activity, educational subjects, school–family collaboration, creativity, psychological-pedagogical approach, creative environment, STEAM, methodology, innovative education, project-based learning*

Kirish Bugungi kunda ta’lim tizimida o’zgarayotgan talablar, chaqiriqlar va innovatsion yondashuvlar o’quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, ayniqsa ularning ijodiy tafakkuri va ijodiy faolligiga alohida e’tibor qaratishni taqozo etmoqda. Ijodiy faollikni shakllantirish nafaqat maktabda olib borilayotgan pedagogik jarayonning, balki oila muhitining ham uzviy tarkibiy qismidir. Shu boisdan, ta’lim subyektlari – o’qituvchi, oila, o’quvchi o’rtasidagi uzviy hamkorlikni tashkil etish uzluksiz rivojlanishning asosiy omili hisoblanadi.

O’zbekiston ta’lim islohotlarining ustuvor yo’nalishlaridan biri sifatida maktab va oilaning hamkorligi kompleks yondashuv asosida yo’lga qo’yilmoqda. Bu jarayonda oila ta’limning passiv iste’molchisi emas, balki faol subyekti sifatida qaralishi lozim. Shuning uchun mazkur maqola aynan maktab va oila hamkorligining bolalar ijodiy salohiyatini rivojlantirishdagi metodik asoslarini ilmiy ko’rib chiqadi.

1. Maktab va oila ta’lim subyekti sifatida: nazariy-metodologik asoslar

1.1. Ta’lim subyektlari tushunchasi va ularning o’zaro munosabatlari

Ta’lim jarayonida ishtirok etuvchi barcha tomonlar – o’qituvchi, oila, o’quvchi, jamiyat institutlari – ta’lim subyektlari sanaladi. Subyektlarning asosiy vazifasi ta’lim jarayonining faol ishtirokchisi bo’lish va bola shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qilishdir.

Ta’lim subyektlari o’rtasidagi munosabatlar quyidagi tamoyillarga tayanadi:
hamkorlik va hamjihatlik;

o‘zaro hurmat va muloqot madaniyati;
maqsad va vazifalarning birligi;
mas’uliyatning bo‘linishi va taqsimoti;
bolaning manfaatlarini ustuvor qo‘yish.

1.2. Oila va maktabning psixologik-pedagogik uyg‘unligi

Oila bolaning dastlabki ijtimoiy tajribasi shakllanadigan muhit bo‘lib, undagi muloqot uslubi, emotsional qo‘llab-quvvatlash, rag‘batlantirish tizimi bola ijodiy fikrlashiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir ko‘rsatadi. Maktab esa ushbu jarayonni tizimli pedagogik yondashuv asosida rivojlantiradi.

Shu bois oila va maktab uyg‘unlashgan holda faoliyat yuritishi ijodiy faollikni oshirishning zaruriy shartidir.

2. Bolalarda ijodiy faollikni rivojlantirish: mazmuni va mexanizmlari

2.1. Ijodiy faollik tushunchasi

Ijodiy faollik – bu bolalarning mustaqil fikrlashi, yangi g‘oyalar yaratish qobiliyati, muammoni noodatiy tarzda hal etish mahorati, shuningdek, ijodiy tashabbuslar ko‘rsatishi bilan xarakterlanadi. U quyidagi komponentlardan tarkib topadi:

ijodiy tasavvur;
kreativ fikrlash;
motivatsion faollik;
tadqiqotchilik qiziqishi;
mustaqil qaror qabul qilish.

2.2. Ijodiy faollikni rivojlantirishda muhitning roli

Bola ijodkorligi muhitga nihoyatda bog‘liq. Oila va maktabda qulay psixologik muhit yaratish quyidagilarni anglatadi:

xatolardan qo‘rqmaslikni ta’minlovchi atmosfera, erkin muloqot, ijodiy yondashuvni qo‘llab-quvvatlovchi rag‘bat, bolaga tanlov erkinligini berish. Ijodiy muhit ijodkorlikning tabiiy namoyon bo‘lishi uchun poydevor yaratadi.

3. Maktab va oila hamkorligi asosida ijodiy faollikni rivojlantirish metodikasi

3.1. Hamkorlikning tashkiliy-mexanik modeli

Oila–maktab hamkorligi quyidagi bosqichlarda tashkil etiladi:

1. Diagnostika bosqichi – bola qiziqishlari, qobiliyatlari va ijodiy salohiyatini aniqlash.
2. Rejalashtirish bosqichi – maktab va oila oʻrtasida umumiy maqsadlar, vazifalar, faoliyat shakllarining kelishilishi.
3. Amaliy bosqich – oʻqituvchi va ota-onaning hamkorlikda tadbirlar, mashgʻulotlar, loyihalar tashkil etishi.
4. Monitoring va tahlil – rivojlanish dinamikasini baholash, natijalarni takomillashtirish.

3.2. Oʻqituvchi–oilalar hamkorligining metodik shakllari

Quyidagi metodik shakllar ijodiy faollikni rivojlantirishda samarali hisoblanadi:

Ijodiy laboratoriyalar (oilalar aʼzolari ishtirokida badiiy, texnik yoki ilmiy faoliyat).

Loyiha asosida oʻqitish (oilalar bilan birgalikda mini-loyihalar tayyorlash).

Master-klasslar, ochiq darslar (oilalar ishtirokida).

Oilaviy kreativ ustaxonalar (tasviriy sanʼat, hunarmandchilik, robototexnika).

Muammo asosida oʻqitish (problem based learning – PBL).

Ijodiy tanlovlar, festivallar, koʻrgazmalar.

3.3. Oilalar uchun metodik tavsiyalar

Oila quyidagi yondashuvlarni qoʻllashi ijodiy faollikni oshiradi:

bolalar mustaqil tanlov erkinligini berish;

oʻyin orqali oʻrgatish usullaridan foydalanish;

savollar berish va bolalar fikrlashga undash;

ijodiy ishlarni ragʻbatlantirish va qadrlash;

uy sharoitida tajribalar, konstruktiv oʻyinlar, kitob oʻqish muhitini yaratish.

4. Oʻqituvchilar ijodiy faolligini oshirish boʻyicha integrativ amaliy yondashuvlar

4.1. STEAM yondashuvi

STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) tizimi o'quvchilarning fanlararo integratsiya asosida kreativ fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. Oila bilan hamkorlikda STEAM loyihalar tayyorlash bolalarda tadqiqotchilik qiziqishini oshiradi.

4.2. TRIZ texnologiyalari

Variantlilik, moslashuvchanlik va inventiv fikrlashni rivojlantiruvchi TRIZ metodlari oilada ham qo'llanishi mumkin. TRIZ mashqlari muammoli vaziyatlardan kreativ chiqish yo'llarini ishlab chiqadi.

4.3. Raqamli ijodkorlik

Raqamli texnologiyalar yordamida:

animatsiya yaratish, 3D-modellashtirish, dasturlashni o'rganish, grafik dizayn bilan shug'ullanish kabi faoliyatlar ijodiy salohiyatni kengaytiradi.

Maktabda o'quvchilarga yo'l-yo'riq berish, ota-onaga esa uy sharoitida foydalanish uchun metodik ko'rsatmalar berish natijadorlikni ta'minlaydi.

5. Oila–maktab hamkorligining ijodiy faollikka ta'siri: tadqiqot natijalari va tahlillar

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, maktab va oila o'rtasidagi uyg'un hamkorlik quyidagi natijalarga olib keladi:

o'quvchining mustaqilligi oshadi;

fikrlash jarayoni faollashadi;

yangi g'oyalar yaratish ko'nikmasi shakllanadi;

ijtimoiy moslashuvchanlik, kommunikativ ko'nikmalar rivojlanadi;

bola o'z qobiliyatiga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi.

Tadqiqotlar oila ishtiroki yuqori bo'lgan o'quvchilar ijodiy topshiriqlarda sezilarli natijalar ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, Maktab va oila hamkorligi – zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning ijodiy faolligini rivojlantirishning eng muhim omillaridan biridir. Ta'lim subyektlari o'rtasidagi samarali hamkorlik bolaning ijodiy tafakkurini

shakllantirish, uning tabiiy qobiliyatlarini ro'yobga chiqarish, shuningdek, ta'lim jarayoniga bo'lgan motivatsiyani oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Metodik yondashuv sifatida:

integrativ usullar, loyiha asosida o'qitish, oila bilan birgalikdagi ijodiy mashg'ulotlar, raqamli ijodkorlik imkoniyatlari, individual yondashuv o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini samarali rivojlantiradi.

Shu bois maktab va oila o'rtasida muntazam muloqot tizimi, birgalikdagi rejalashtirish va ijodiy faoliyatlarning integratsiyasi ta'lim jarayonining sifatini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I. Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari. – Toshkent.
2. Vygotskiy L.S. Psixologiya razvitiya rebenka.
3. Torrens P. Creative Thinking Theory.
4. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
5. Pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy-metodik qo'llanmalar.
1. Karimov, I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
2. Vygotskiy, L. S. Psixologiya razvitiya rebenka. Moskva: Pedagogika, 1984. – 320 s.
3. Torrance, E. P. Creativity in the Classroom: What Research Says to the Teacher. Washington: National Education Association, 1981. – 150 p.
4. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. Toshkent: Adolat, 2020. – 52 b.
5. Zayniev, R. Pedagogik texnologiyalar va ijodiy ta'lim metodlari. Toshkent: Fan va texnologiya, 2015. – 240 b.
6. Guilford, J. P. The Nature of Human Intelligence. New York: McGraw-Hill, 1967. – 538 p.
7. Marofof, A. Oila pedagogikasi asoslari. Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 180 b.
8. Begimqulov, U. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. Toshkent: TDPU, 2014. – 210 b.

9. Robinson, K. Out of Our Minds: Learning to Be Creative. Oxford: Capstone Publishing, 2011. – 280 p.
10. Qodirova, N. A. Bola shaxsini rivojlantirishda oila va maktab hamkorligi. Toshkent: Fan, 2018. – 165 b.